

Prof. dr hab. Wiesława Limont

Recenzja całokształtu dorobku oraz głównego osiągnięcia naukowego dr Agnieszki Hłobił w ramach postępowania habilitacyjnego

Zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2014 r. poz. 1852 oraz z 2015r. poz. 249 i 1767) i zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 października 2015 r., podstawą opracowania recenzji jest dostarczona przez dr Agnieszkę Hłobił dokumentacja zawierająca autoreferat z omówieniem osiągnięć naukowych, cykl jednotematycznych publikacji wskazany jako główne osiągnięcie naukowe oraz informacje o aktywności naukowej, przebiegu kariery zawodowej, wykaz publikacji po otrzymaniu stopnia doktora, konferencji, udziału w realizacji grantów oraz innych dokonaniach naukowych, dydaktycznych i popularyzatorskich. Dodatkowo, na moją prośbę i za zgodą przewodniczącego Komisji, zostały dostarczone kopie rozprawy doktorskiej i książki opublikowanej na podstawie doktoratu oraz kompletny spis publikacji.

Informacje o Habilitantce

Dr Agnieszka Hłobił w 2000 roku ukończyła studia na Wydziale Studiów Edukacyjnych w Bałtyckiej Wyższej Szkole Humanistycznej w Koszalinie uzyskując tytuł magistra pedagogiki. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki otrzymała w 2008 roku uchwałą Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Działalność szkoły we wspomaganiu rozwoju ucznia zdolnego* napisanej w 2006 roku pod kierunkiem prof. Eugeniusza Piotrowskiego.

W latach 2006 – 2009 zatrudniona była w Wyższej Szkole Humanistycznej – Ekonomicznej w Łodzi, Wydział Zamiejscowy w Koszalinie, w 2009 – 2011 w Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni, a od 2009 roku na Politechnice Koszalińskiej, Wydział Technologii i Edukacji na stanowisku adiunkta.

Ocena głównego osiągnięcia naukowego – rozprawy habilitacyjnej w formie cyklu publikacji

Dr Agnieszka Hłobił jako podstawę habilitacji zgłosiła cykl tematycznie powiązanych 12 publikacji opublikowanych w latach 2009–2018. Główne osiągnięcie naukowe zostało zatytułowane *Szkola miejscem doświadczania aktywności przez uczniów – od kreacjonizmu pedagogicznego nauczyciela do samodzielności i twórczości uczniów, od idei do praktyki*

edukacyjnej. Cykl składa się z 1 monografii (1)¹, 5 artykułów w punktowanych czasopismach krajowych z listy B (3, 5, 8, 11-12), 5 rozdziałów w monografiach zbiorowych (2, 4, 6, 7, 10) oraz 1 redakcji monografii zbiorowej (9). Publikacje wskazane przez Habilitantkę jako główne osiągnięcie naukowe były cytowane 8 razy (Publish or Perish, Google Scholar).

Cykl publikacji został podzielony, przez dr Hłobił, na trzy obszary problemowe związane z aktywnością badawczą Kandydatki.

Aktywność uczniów w procesie uczenia się.

1. Hłobił, A. (2013). Psychopedagogiczne aspekty aktywności edukacyjnej uczniów. Koszalin: Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej. (2 cyt.)
2. Hłobił, A. (2009). Elementy wychowania intelektualnego w praktyce edukacyjnej. W: A. Hłobił, A. Szczepaniak (red.). *Współczesne wyzwania i zagrożenia dla młodego pokolenia. Studium teoretyczno-praktyczne* (ss.112-127). Szczecin².

Działania dydaktyczne nauczyciela a doświadczanie aktywności przez uczniów.

3. Hłobił, A. (2015). Indywidualizacja kształcenia szansą urzeczywistnienia potrzeb i możliwości uczniów. *Edukacja Humanistyczna*, 1(32), 113-121. (Lista B, cyt. 3)
4. Hłobił, A. (2017). Motywowanie uczniów zdolnych jako czynnik aktywizujący do osiągnięcia sukcesu edukacyjnego. W: M. Humeniuk, I. Paszenda, W. Żłobicki (red.). *Sukces jako zjawisko edukacyjne* (ss.197-209), vol. II. Wrocław.
5. Hłobił, A. (2009). Dydaktyczne uwarunkowania rozwijania samodzielnego myślenia i działania uczniów. *COLLOQUIUM*, 1, 75-82. (Lista B, 2 cyt.)
6. Hłobił, A. (2012). Zdolność rozwiązywania problemów warunkiem aktywności edukacyjnej ucznia. W: N.W. Tamarska, A. I. Kibysz, I. G. Lure (red.). *Nauka i edukacja we współczesnym świecie* (ss.286-291). Kaliningrad-Szczecin.
7. Hłobił, A. (2015). Możliwości stymulowania aktywności twórczej uczniów we współczesnej szkole. W: J. Skibska, J. Wojciechowska (red.). *Nauczyciel i uczeń w przestrzeni kreatywnych działań* (ss.171-183). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Żak.
8. Hłobił, A. (2015). Synergia aktywności nauczyciela i uczniów w procesie przyswajania wiedzy i umiejętności w kontekście nowych wyzwań w kształceniu nauczycieli. *Edukacja Humanistyczna*, 1(32), 73-82. (Lista B, 1 cyt.)

Kompetencje i trudności nauczyciela w aktywizowaniu procesu uczenia się uczniów.

9. Hłobił, A. (red.) (2016). *Od kompetencji do kwalifikacji. Z badań nad kompetencjami i kwalifikacjami kandydatów do zawodu nauczyciela*. Koszalin: Wydawnictwo Naukowe Politechniki Koszalińskiej.
10. Hłobił, A. (2016). Potrzeba doskonalenia umiejętności nauczycieli w zakresie identyfikacji uczniów zdolnych. W: Cz. Plewka (red.). *Nauczyciel i uczeń w przestrzeni edukacyjnej* (ss. 137-146). Koszalin: Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej.

---

¹ W nawiasach podane są kolejne numery publikacji z listy zawierającej zgłoszony cykl publikacji jako główne osiągnięcie naukowe.

² W autoreferacie s. 7-8 wymieniono 3 współredaktorów (A. Hłobił, A. Szczepaniak, D. Czekan), w dostanym spisie publikacji oraz w dokumentacji podane są dwie pierwsze osoby.

11. Hłobił, A. (2017). Źródła wsparcia społecznego ucznia zdolnego i jego rodziny na terenie szkoły. *Szkola. Zawód. Praca*, 13, 69-79. **(Lista B)**
12. Hłobił, A. (2018). Efektywność organizacji pracy dydaktyczno-wychowawczej szkoły a niepowodzenia edukacyjne uczniów. *Zeszyty Naukowe Koszalińskiej Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych*, Wydawnictwo KWSHN w Koszalinie, 87-99. **(Lista B)**

W autoreferacie Habilitantka omówiła cele cyklu wskazując na znaczenie rozumienia zależności między aktywnością uczniów w procesie uczenia się a uwarunkowaniami zewnętrznymi i wewnętrznymi będącymi inhibitorami lub stymulatorami tej aktywności. Podkreśliła także ważność znajomości i wyboru, przez nauczyciela, konkretnych metod dydaktycznych, które mogą mieć kluczowe znaczenie w procesie aktywnego uczenia się.

Podstawą opracowania prezentowanego cyklu, jak podaje Habilitantka, były teorie i koncepcje pedagogiczne, w których ważne są samodzielność i aktywność oraz aktywizowanie procesu uczenia się wychowanków. Zdaniem Kandydatki, wieloaspektowość podjętej problematyki należy analizować z perspektywy teoretycznej i empirycznej z wykorzystaniem badań ilościowych i jakościowych. Wskazuje, że badania przedstawione w cyklu publikacji dotyczą, a właściwie jest to: „kompilacja oddziaływań zewnętrznych–związanych z kształceniem instytucjonalnym poprzez szkołę, indywidualnym poprzez oddziaływanie nauczycieli oraz wewnętrznych–związanych z możliwościami, predyspozycjami i potrzebami uczniów” (s.3-4 autoreferatu).

Zawartość merytoryczna wprowadzenia w problematykę badań opisana w autoreferacie znajduje odzwierciedlenie w autorskiej monografii (1) zatytułowanej *Psychopedagogiczne aspekty aktywności edukacyjnej uczniów*. Składa się ona z trzech rozdziałów: w pierwszym zatytułowanym *Idea aktywizmu w edukacji* znajduje się przegląd koncepcji psychopedagogicznych, pedagogicznych i edukacyjnych, w których ważna jest kategoria aktywności w rozwoju jednostki i uczeniu się. W części tej wskazano na znaczenie szkoły aktywnej i podmiotowego traktowania ucznia oraz na zmiany, które zachodzą w uczniu pod wpływem jego aktywności, przybliżono także czynniki stymulujące rozwój aktywności jednostki. W rozdziale drugim zatytułowany *Humanistyczny wymiar aktywności edukacyjnej uczniów* omawiane są zagadnienia związane z podmiotowością analizowaną w kontekście aktywności uczniów, indywidualizacją - jako warunkiem koniecznym dla rozwoju potencjału i osobowości jednostki i samodzielnością, od której zależy aktywność badawcza wychowanków. Rozdział trzeci poświęcony został zagadnieniom tworzenia sytuacji edukacyjnych ważnym dla powstawania aktywności w procesie nauczania i uczenia się. Zwrócono uwagę na wartość dialogu w edukacji, emocji i motywacji i twórczego doświadczenia ucznia. Publikacja ta dobrze ilustruje koncepcję cyklu w zróżnicowanych merytorycznie i jakościowo treściach powiązanych hasłem „aktywność” i wskazywaniem metod dydaktycznych, najważniejszych, zdaniem Habilitantki, do realizacji konkretnych zadań edukacyjnych. W ten sposób został zarysowany szeroki obszar badawczy ale bez przyjęcia konkretnej teorii, bez pogłębionych analiz.

Zagadnienie wychowania intelektualnego ważnego dla rozwoju uczniów, omówione zostało w publikacji (2), w której Kandydatka wspomina o badaniach przeprowadzonych w 2006 roku (brak informacji czy w ramach rozprawy doktorskiej), na temat uwarunkowań

dydaktycznych mających znaczenie dla wychowania intelektualnego uczniów. W artykule brakuje opisu wspomnianych badań, nie ma także podanych źródeł, w których można byłoby znaleźć informacje na ich temat. Artykuł składa się z powierzchownego wprowadzenia i „z kilku najistotniejszych wniosków” cytata z artykułu (nie mogę podać strony z powodu niestarannej kopii, bez stron i z niepełnymi przypisami dolnymi). Wnioski bez opisu badań i analiz wyników, nie mają żadnego uzasadnienia poznawczego.

Badania na temat indywidualizacji kształcenia omawiane są w kolejnej publikacji (3), w badaniach przeprowadzonych wśród nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej wykorzystano ankietę i wywiad. Otrzymane wyniki wykazały, że nauczyciele doceniają indywidualizację w kształceniu, ale tylko nieliczni podejmują działania dydaktyczne w tym kierunku, jest to zgodne z badaniami innych autorów, w których wskazano, że indywidualizacja kształcenia w Polsce jest fikcją. Problem ten podejmowany jest często przez innych badaczy a także przez instytucje oświatowe, nie jest zatem nowy, a wyniki łatwe do przewidzenia na podstawie dotychczasowych badań i raportów, zatem badania Habilitantki nie dostarczyły nowych informacji.

Kolejny tekst (6) opublikowany w pracy zbiorowej ma charakter eseju, w którym omawiane są zalety kształcenia z wykorzystaniem wybranych metod dydaktycznych związanych z rozwiązywaniem problemów stymulujących rozwój myślenia twórczego uczniów. Problem możliwości stymulowania aktywności twórczej uczniów w szkole był także przedmiotem badań (7), w których wykorzystano Kwestionariusz KAHN Popka i wywiad z nauczycielami. W artykule tym jest spore zamieszanie pojęciowe, które wskazuje na brak zrozumienia, przez Habilitantkę, podstawowych pojęć z zakresu pedagogii twórczości i zdolności. Dotyczy to takich kluczowych pojęć jak twórczość, postawa twórcza, zdolności jednostki. Przykładem niezrozumienia podanych pojęć może być użycie słowa „kreacjonizm”, który w tym artykule jest opisywany w kontekście samodzielnej, otwartej, twórczej aktywności ucznia. Innym przykładem mogą być informacje z wykresu 3 zatytułowanego „Sposoby stymulowania twórczości uczniów przez nauczycieli ...”, (nie mogę podać stron, ponieważ kopia tekstu jest wykonana niestarannie, brakuje stron i części dolnych przypisów), na którym są wymienione klasyczne metody wzbogaconego kształcenia uczniów zdolnych. Nie mają one związku z twórczością, zdolnościami twórczymi czy postawą twórczą. Na przykład: udział w olimpiadach i konkursach, przydzielanie dodatkowych zajęć i zajęcia pozaszkolne i inne. W artykule brakuje informacji, o co byli pytani nauczyciele w przeprowadzonym wywiadzie, artykuł jest chaotyczny.

W artykule (8) opublikowanym w czasopiśmie punktowanym Habilitantka skupiła uwagę na aktywizowaniu procesu kształcenia ważnego dla prawidłowej edukacji uczniów. Wyniki badań wskazały, że nauczyciele, mimo posiadanej wiedzy na temat znaczenia metod aktywnych w kształceniu, nie wykorzystują ich we własnej pracy. Przyczyną tego jest, jak wynika z analiz Kandydatki, przeciążenie dodatkowymi pracami oraz brak odpowiedniego przygotowania nauczycieli w tym zakresie.

Przedmiotem badań przeprowadzonych wśród nauczycieli szkoły ponadgimnazjalnej było pytanie dotyczące udzielania, przez szkołę, form wsparcia i pomocy uczniom zdolnym i ich rodzicom (11). Otrzymane wyniki wykazały, że głównym źródłem wsparcia byli wychowawcy klasy i nauczyciele przedmiotu.

Przyczyny niepowodzeń w kształceniu uczniów analizowane w kontekście warunków tworzonych przez środowisko szkolne, były podstawą badań zaprezentowanych w artykule opublikowanym w zeszytach naukowych KWSHN (12). Badania przeprowadzone wśród uczniów i nauczycieli w gimnazjum ujawniły, że w ich opinii, w środowisku szkolnym istnieją negatywne czynniki wpływające i odpowiadające za niepowodzenia edukacyjne uczniów.

Monografia zbiorowa pod redakcją Habilitantki (9) zatytułowana *Od kompetencji do kwalifikacji. Z badań nad kompetencjami i kwalifikacjami kandydatów do zawodu nauczyciela* składa się z dwóch części. Pierwsza część to artykuł pt. *Kompetencje społeczne podstawą potencjału zawodowego nauczycieli* autorstwa Habilitantki, liczący 93 stron, jest odmienny, w porównaniu do omawianych do tej pory. W drugiej części, natomiast, znajdują się artykuły pracowników Katedry Pedagogiki i Studiów Edukacyjnych (KPiSE) Wydziału Technologii i Edukacji (WTiE) Politechniki Koszalińskiej (por. nota o autorach). W drugiej części opracowania autorzy przybliżają problemy dotyczące systemu kształcenia i zapotrzebowania nauczycieli na rynku pracy. We wstępie monografii znajduje się informacja, że „większość zawartych w opracowaniu artykułów stanowi wstęp do dalszych, pogłębionych badań [...] (s.7 Wprowadzenia). Czyli monografia jest rodzajem raportu (?) z badań przeprowadzonych przez pracowników katedry KPiSE? W autoreferacie Kandydatka podała, że monografia związana jest z badaniami, prowadzonymi, pod jej kierunkiem, w latach 2011-2014, w tym czasie kierowała Zakładem Dydaktyki i Edukacji Szkolnej (s. 15 autoreferatu).

Warto jednak, przede wszystkim, zwrócić uwagę na obszerny artykuł Hailitantki zatytułowany *Kompetencje społeczne podstawą potencjału zawodowego nauczycieli*, w którym zaprezentowano i omówiono badania przeprowadzone „przez zespół nauczycieli akademickich zatrudnionych na Wydziale Technologii i Edukacji Politechniki Koszalińskiej. Wyniki ich prac badawczych obejmują obszary kompetencji społecznych z zakresu asertywności, autoprezentacji, intymności oraz zainteresowań i preferencji kandydatów na nauczycieli [...] problem nauczycieli z radzeniem sobie w sytuacjach stresowych i trudnych” (Wprowadzenia, s.6). Badania zostały przeprowadzone, wśród studentów kierunku pedagogika o specjalności nauczycielskiej, przez grupę badaczy w ramach działalności statutowej. Z niemalą konfuzją zauważyłam, że nazwiska 7 osób współpracujących w badaniach znajdują się na samym końcu tekstu, w nawiasie, z podaną informacją, że dr Hłobił kierowała tymi pracami (s. 89). Tylko w jednym wypadku w opisie badań podano nazwiska trzech osób i rodzaj wykonanej, przez nie, pracy (s.81). W publikacjach, w których są wykorzystane badania przeprowadzone przez inne osoby podaje się wszystkie nazwiska jako współautorów określając, dla każdej osoby, procent wykonanej pracy. Tak jak wspomniałam, omawiany rozdział zdecydowanie różni się od innych prac Habilitantki, zgłoszonych w cyklu głównego osiągnięcia naukowego. W poszczególnych częściach rozdziału, konkretne badania poprzedzone są przeglądem, głównie psychologicznej, literatury przedmiotu z przybliżeniem teorii i badań związanych z analizowanym problemem oraz z uzasadnieniem wyboru psychologicznych testów do badań. Rozdział ten pozytywnie wyróżnia się zawartością merytoryczną i stroną formalną, wśród pozostałych publikacji zgłoszonych w cyklu. Podobnie zresztą jak cała monografia pod redakcją Kandydatki, która ma charakter, na co wskazuje sama Habilitantka, raportu z już przeprowadzonych badań na Wydziale (WTiE).

Publikacje, w których omawiane są badania związane z uczniem zdolnym i ich edukacją (4,5,10) wymagają osobnego omówienia. We wszystkich tych artykułach prezentowane są

badania i wyniki podobne lub identyczne do wcześniej wykonanych w ramach rozprawy doktorskiej (D)³, które można także znaleźć w opublikowanej, na podstawie tej dysertacji, książce (K).

W artykule na temat motywacji uczniów zdolnych (4) zostały omówione badania przeprowadzone, jak podaje Habilitantka, w latach 2012-2013. W badaniach tych został wykorzystany kwestionariusz do badania motywów uczenia się przez uczniów. Wyniki zaprezentowane w artykule są identyczne lub niewiele różniące się od otrzymanych w badaniach w ramach pracy doktorskiej. Dodatkowo omówienie wyników jest takie samo (por. artykuł: s.203; D:s.107-108; K: s. 101-102), jak sądzę w obu badaniach był wykorzystany ten sam kwestionariusz. Podobną sytuację można zauważyć w badaniach związanych z czynnościami nauczycieli motywującymi uczniów zdolnych do nauki szkolnej. Do tego celu w obu przypadkach wykorzystano obserwację. Część wyników z badań opisanych w artykule (s.204) jest bardzo podobna lub identyczna z badaniami wcześniej przeprowadzonymi. W obu zaobserwowano te same czynności nauczyciela (artykuł: 204; D: s.148-150; K:s.137-139) i tylko przy niektórych wymiarach wyniki są nieco inne. Różnice między badaniami omawianymi w artykule a badaniami w pracy doktorskiej związane są z liczebnością badanych oraz latami przeprowadzonych badań. Habilitantka podaje, że badania przedstawione w publikacji są fragmentem badań podłużnych (s.202). Jeśli tak, to dlaczego nie odwołuje się do wcześniejszych badań i uzyskanych wyników. W tekście nie ma, nie tylko analiz porównawczych (jeśli były to dwa badania) a także brakuje odwołań do wcześniej przeprowadzonych. Dlaczego nie ma żadnej informacji o prowadzeniu badań podłużnych w autoreferacie i w dostarczonej dokumentacji?

Podobną sytuację można znaleźć w artykule związanym także z problemami zdolności (5), w którym omawiane jest zagadnienie rozwijania samodzielności myślenia i działania uczniów. Celem przeprowadzonych badań było ustalenie jakie metody (problemowa, nieproblemowa i częściowo problemowa) wykorzystują nauczyciele w prowadzonych lekcjach. Podobieństwa badań, w omawianym w artykule do wcześniejszych, związane są z grupą badanych (gimnazjum w Koszalinie), obserwacją 280 przedmiotów humanistycznych (nie mogę podać stron artykułu z powodu niestarannej kopii). W pracy doktorskiej podano, że obserwowano lekcje z j. polskiego (D: s.122; K: s.115), w obu przypadkach była identyczna liczebność uczniów (n=340) (artykuł brak stron; D: s. 125; K: s. 117). otrzymano identyczne wyniki: liczba prowadzonych lekcji za pomocą metody problemowej (65), częściowo problemowej (29) i nieproblemowej (186) w badanych szkołach (Tab. 1 w artykule; D: Tab.17, s.123; K: Tab.17, s. 115).

Kolejnym tekstem także związanym ze zdolnościami jest artykuł (10) opublikowany w 2016 roku, w których omówiono badania dotyczące umiejętności nauczycieli w identyfikowaniu uczniów zdolnych. Habilitantka wspomniała, że celem badań było zorientowanie się czy nastąpiły zmiany w identyfikowaniu uczniów zdolnych po reformie szkolnictwa w 2009 roku (s.140 artykułu). W artykule nie ma informacji do jakich badań będą porównywane wyniki otrzymane w 2016 r. W badaniu wykorzystano dwie ankiety, jedna związana z identyfikowaniem uczniów zdolnych, druga dotycząca określenia ich cech. Otrzymane wyniki były identyczne lub bardzo zbliżone do wyników z pracy doktorskiej.

---

³ „D” oznacza rozprawę doktorską (napisaną w 2006 r. a obronioną w 2008 r.) „K” książkę opublikowaną w 2010 roku na podstawie pracy doktorskiej o takim samym tytule jak rozprawa: „Działalność szkoły we wspomaganiu rozwoju ucznia zdolnego”

Otrzymane wyniki były identyczne lub bardzo zbliżone do wyników z pracy doktorskiej. Ranking wyborów sposobów rozpoznawania uczniów zdolnych był taki sam w obu badaniach (artykuł: s.141; D: s.100; K: s. 95). Nauczyciele w dwóch porównywanych przypadkach, wybrali takie same cechy uczniów zdolnych (artykuł: s.143; D: s.102-103; K: s.97). Jak sądzę, w obu badaniach Habilitantka wykorzystała ankiety opracowane w ramach pracy doktorskiej. Różnice w badaniach związane były z liczebnością nauczycieli i rodzajem szkoły (gimnazjum w D, szkoła ponadgimnazjalna w artykule). Nie jest jasne, dlaczego Kandydatka nie odwołuje się do wcześniejszych badań a przy prawie identycznych wynikach dlaczego nie podejmuje dyskusji i interpretacji uzyskanych rezultatów. W trzech opisanych artykułach badania, metody i wyniki były takie same. Czy badania opisane w artykułach miały charakter badań replikacyjnych? Jeśli tak, to należało o tym napisać. A jeśli nie, to jaki był cel powtarzania badań? Dlaczego Habilitantka nie ujawnia i nie odwołuje się do wcześniejszych? W naukach społecznych otrzymanie bardzo podobnych lub identycznych wyników, w dwóch różnych badaniach, przeprowadzonych w kilkuletnich odstępach czasowych, zasługuje na szczególną uwagę, pogłębione dyskusje i interpretacje.

Podsumowanie i opinia

Ważnym kryterium przy ocenie dorobku naukowego jest posiadanie przez Habilitantkę osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dziedziny i dyscypliny. W autoreferacie Kandydatka podała, że jej obszar badawczy związany jest z dyscypliną pedagogika ze wskazaniem na dydaktykę. W autoreferacie i zaproponowanym, przez Kandydatkę, cyklu publikacji zgłoszonym jako najważniejsze osiągnięcie naukowe, powinien być wykazany zauważalny postęp w rozwoju badań, metodologii i teorii ujawnianych w pracach teoretycznych i badawczych w podanym okresie.

Tytuł głównego osiągnięcia jest bardzo ogólny i może objąć wiele różnych aspektów związanych z edukacją. W pracach naukowych ważne jest precyzyjne sformułowanie tematu, który powinien dokładnie określać zakres problematyki badawczej. Mam wątpliwości, nie tylko do wskazanego zbyt szerokiego zakresu badawczego, ale także do sformułowania, które znalazło się w tytule cyklu. Tytuł cyklu to: *Szkoła miejscem doświadczania aktywności przez uczniów–od kreacjonizmu pedagogicznego* (podkreślenie W.L.) *nauczyciela do samodzielności i twórczości uczniów, od idei do praktyki edukacyjnej*. Czy na pewno sformułowanie „od kreacjonizmu pedagogicznego nauczyciela” zostało użyte w sposób przemyślany? Czy „kreacjonizm”⁴ jest właściwym słowem? W artykule (7) o możliwości stymulowania aktywności twórczej uczniów Habilitantka powtarza to sformułowanie „[...] powinien wynikać z **pedagogicznego kreacjonizmu**, w którym nie może być mowy o osiągnięciu znaczących wyników, jeżeli [...] nie będzie działalnością twórczą”(brak strony artykułu z powodu złej kopii). Czy na pewno to pojęcie jest właściwie rozumiane przez Kandydatkę?

Habilitantka w autorskiej monografii nie zaproponowała żadnej spójnej teorii, która mogłaby być podstawą do badań i analiz cyklu artykułów. Opracowanie to jest kompilacją

---

⁴ „Kreacjonizm [...] *rel.* pogląd, zgodnie z którym świat został stworzony przez bóstwo, będący w teologii chrześcijańskiej dogmatem wiary, *szt.* „wspieranie się w twórczości artystycznej na własnej fantazji, a nie na obserwacji życia, Szymczak, M. (red.) (1978). Słownik języka polskiego. Warszawa PWN. s.1042.

różnych koncepcji teoretycznych i powszechnie znanych i stosowanych w praktyce aktywnych metod dydaktycznych, zgrupowanych wokół przyjętego hasła „aktywność”. Publikacje wskazane jako cykl zawierają problemy związane z edukacją, metodami dydaktycznymi, szkołą aktywną, nauczycielem, uczniem, które, przy tak sformułowanym ogólnym temacie wiodącym, można uznać, że są dopasowane do podziału na trzy grupy zaproponowane przez Habilitantkę.

Dorobek publikacyjny omawianego cyklu jest nierówny, znaczna część artykułów związana jest z powszechnie znanymi problemami, wielokrotnie badanymi i analizowanymi. Dodatkowo część artykułów reprezentuje, trudny do zaakceptowania, niewystarczający poziom umiejętności pisania prac naukowych. Brak staranności i dokładności, tak ważnych w pracach naukowych i badawczych, można także zauważyć w materiałach i dokumentacji dostarczonych recenzentom. Autoreferat jest chaotyczny a kopie publikacji wadliwie zeskanowane (w artykułach brak stron i przypisów dolnych a w monografii brakuje ostatnich stron z notami o autorach). Artykuły zawierają powierzchowne wprowadzenia, a opis badań, metod i wyniki nie spełniają standardów opracowań empirycznych. Pozytywnym wyjątkiem jest, jak wspominałam, rozdział *Kompetencje społeczne podstawą potencjału zawodowego nauczycieli*, który nie był osobno zgłoszony do cyklu głównego osiągnięcia naukowego. Habilitantka włączyła całą monografię do tego cyklu, co prawda była redaktorką tomu, ale publikacja ma charakter raportu z badań przeprowadzonych przez pracowników Wydziału Technologii i Edukacji a dokładniej Katedry Pedagogiki i Studiów Edukacyjnych.

W trzech artykułach związanych z pedagogiką zdolności, omówione są badania, które w zakresie problemu, metod i grup badanych powtarzają badania z pracy doktorskiej. Drobną uwagę Habilitantki, (4) o prowadzonych badaniach podłużnych, nie jest wskazana w autoreferacie, nie jest także wykazana w dostarczonych dokumentach, w tekstach nie ma także odwołań do wcześniejszych badań.

W badaniach wykorzystane zostały takie same metody badawcze obejmujące ankietę, wywiad i obserwację, we wszystkich publikacjach brakuje modelu teoretycznego badań, krytycznej analizy i dyskusji otrzymanych wyników a także odwołań do światowej literatury przedmiotu. W analizowanym cyklu publikacji brakuje elementów wskazujących na rozwój i wzrost kompetencji Habilitantki w tworzeniu teorii, rozwijaniu umiejętności posługiwania się zróżnicowanymi metodami badawczymi dostosowanymi do analizowanych problemów. Istotnym warunkiem uznania cyklu publikacji za podstawę habilitacji powinien być wyraźny rozwój w poszukiwaniu nowych problemów, rozwijaniu strategii edukacyjnych i proponowaniu nowych rozwiązań, czego niestety nie ma w pracach Habilitantki.

Podsumowując: przedstawiony do oceny cykl publikacji zgłoszony jako najważniejsze osiągnięcie naukowe nie można uznać, że stanowi istotny wkład do rozwoju dziedziny nauk społecznych, dyscypliny pedagogika. Po przeprowadzonej analizie merytorycznej i formalnej cyklu publikacji uważam, że wniosek dr Hlobil o stopień doktora habilitowanego należy uznać za przedwczesny.

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze dorobku naukowego wykraczającego poza główne osiągnięcie naukowe

Materiały dostarczone do oceny pozostałych osiągnięć naukowo – badawczych ujawniają zainteresowania Habilitantki problemami dydaktyki z podziałem na trzy, wskazane w osiągnięciu głównym, obszary. Dorobek ten, z pominięciem publikacji włączonych do głównego osiągnięcia naukowego, obejmuje 3 artykuły, 1 podręcznik, 7 rozdziałów w monografiach zbiorowych, w tym w 1 współautorski, 1 rozdział został opublikowany w monografii wydanej na Słowacji.

Monografia autorska *Współczesne tendencje w psychopedagogice* (2011) jest podręcznikiem, którego celem „było uprzystępnienie psychopedagogicznej wiedzy o rozwoju człowieka studentom pedagogiki” (s.8 publikacji). W podręczniku tym oprócz podstawowej wiedzy o rozwoju człowieka znajdują się dwa inne rozdziały, w jednym zostały przybliżone podstawowe informacje o procesie twórczym, w drugim praktyczne wskazówki twórczego nauczania i wychowania. Problem twórczości w kontekście metody problemowej omawiany jest także w innych publikacjach np. w rozdziale *Rozwijanie kreatywności uczniów w praktyce edukacyjnej* (2011, Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni).

Trzy artykuły zostały opublikowane w *Roczniku Ochrony Środowiska* (Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej). W artykule *Edukacja ekologiczna w praktyce szkolnej* (2010, T.12) znajdują się analizy programów kształcenia ekologicznego, od przedszkola do wyższych uczelni, ze szczególnym uwzględnieniem studiów pedagogicznych z koncentracją na możliwościach kształcenia ekologicznego.

W kolejnym artykule *Metody rozwijania ciekawości poznawczej i zainteresowań przyrodniczych uczniów szkół podstawowych* (2011, T.13), podobnie jak we wcześniej omawianych, Habilitantka przybliżyła metody dydaktyczne, które można wykorzystać w nauczaniu wiedzy z przyrody i rozwijaniu zainteresowań przyrodniczych, ze wskazaniem na znaczenie ścieżki ekologicznej do tego typu kształcenia.

Ostatni artykuł (*Psychopedagogiczne aspekty aktywnego nauczania przyrody*) opublikowany w tym samym czasopiśmie ale w 2012 (T.14), dotyczy problemu nauczania przyrody w szkole podstawowej, Habilitantka omawia w nim metody aktywne wskazując na ich zalety w kształceniu uczniów. Te trzy artykuły związane są z metodami dydaktycznymi w edukacji uczniów w szkole podstawowej.

Cały dorobek naukowo – badawczy (łącznie ze wskazanym głównym osiągnięciem) obejmuje 2 monografie autorskie, 1 redakcję monografii zbiorowej, 20 teksty opublikowane w czasopiśmie punktowanych i jako rozdziały w pracach zbiorowych, w tym jeden rozdział współautorski. Informacje te podaję zgodnie z zestawieniami dostarczonymi przez Habilitantkę łącznie z autoreferatem i całą dokumentacją. Publikacje te były cytowane 43 razy, w tym *Teoria i praktyka edukacji ekologicznej* 38 razy i *Edukacja ekologiczna w praktyce szkolnej* 14, czyli cytowane były teksty pozostające poza głównym obszarem zainteresowań badawczych Kandydatki. W dostanym zestawieniu publikacji znajduje się nieco więcej pozycji ale brakuje prac opublikowanych do 2008 r. co oznacza, że do otrzymania stopnia doktora, Kandydatka nie opublikowała żadnego artykułu.

Oceniany dorobek publikacyjny, na obecnym etapie działalności naukowej dr Hłobił, moim zdaniem, jest bardzo skromny.

Kierowanie międzynarodowymi i krajowymi projektami badawczymi oraz udział w takich projektach

Informacje zawarte w autoreferacie na temat udziału w projektach badawczych nie są klarowne, ale zgodnie z zestawieniem liczbowym w autoreferacie, Habilitantka brała udział w 1 projekcie międzynarodowym, kierowała 1 projektem badawczym, brała udział w 11 krajowych w tym także w ramach badań statutowych. Z dostarczonej dokumentacji wynika, że w ramach działalności statutowej kierowała badaniami realizowanymi przez pracowników akademickich z kilku zakładów. Nie wiadomo jaki był udział Habilitantki w tworzeniu koncepcji i realizacji tych badań. Brała i bierze także udział w realizacji Programów Operacyjnych jako (koordynator) w latach 2019-2022, wykonawca (w latach 2018-2020 i 2019-2023), w tym ostatnim także jako ekspert. W dokumentacji jest podane, że została oddelegowana do realizacji badań jako osoba reprezentująca uczelnię.

Podsumowując: Habilitantka jest aktywna badawczo i często jest wskazywana jako osoba kierująca, koordynująca lub uczestnicząca w kierowaniu badaniami naukowymi. Wyniki badań zrealizowanych projektów pojawiają się także w publikacjach, jak to miało miejsce w monografii pod redakcją Kandydatki i w obszernym rozdziale, w których zostały zaprezentowane wyniki badań przeprowadzone przez zespół pracowników.

Udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach

Habilitantka brała czynny udział w 19 konferencjach w tym w trzech zagranicznych 2 na Słowacji (2010 i 2011) oraz 1 w Moskwie., w 8 konferencjach międzynarodowych na terenie Polski oraz 8 krajowych. Tytuły wygłoszonych referatów oraz załączone materiały związane z konferencjami wskazują, że Kandydatka prezentowała na nich swoje badania i koncepcje kształcenia.

Stopień doktora Habilitantka uzyskała w 2008 roku. od tego czasu uczestniczyła średnio w około 2 konferencjach rocznie. Dodatkowo, jak podaje, brała udział w dyskusjach, w prowadzeniu i podsumowaniu 10 lokalnych konferencji na terenie Koszalina. Trudno to jednak uznać za osiągnięcia naukowe, tym bardziej że tematyka tych spotkań zdecydowanie odbiegała od głównych zainteresowań Habilitantki. Aktywność związana z konferencjami obejmowała także udział w organizacji konferencji, które miały miejsce na terenie Koszalina.

Uważam, że czynny udział w konferencjach naukowych jest niewystarczający do uznania, że miał znaczenie dla upowszechniania koncepcji i wyników z badań. Ale pozytywnie należy ocenić aktywność Habilitantki wspierającą konferencje i spotkania o tematyce ważnej dla środowiska lokalnego.

Współpraca z zagranicą i członkostwo w organizacjach

Habilitantka odbyła staże naukowe i dydaktyczne ramach Erasmus + w Turcji i w Republice Czeskiej, współpracowała także z Uniwersytetem Jonkoping i szkołą dla dorosłych w Szwecji oraz szkołą podstawową i gimnazjum w Turcji.

Jest członkiem kilku międzynarodowych i krajowych organizacji oraz towarzystw naukowych, w tym Polskiego Towarzystwa Profesjologicznego, Polskiego Towarzystwa Pedagogów Specjalnych, The Learning Teachers Network.

Osiągnięcia dydaktyczne i popularyzowanie nauki

Zgodnie z dostarczonymi dokumentami, za osiągnięcia dydaktyczne uznano merytoryczne opracowanie dokumentacji koniecznej do prowadzenia studiów, opiekę naukową nad studiami podyplomowymi, koordynację studiów Erasmus+, opiekę nad Samorządem Studenckim, była autorką 7 autorskich programów kształcenia i projektów dydaktycznych, opracowała 30 projektów popularyzujących naukę w środowisku lokalnym, oraz 32 projekty w ramach współpracy z instytucjami i organizacjami w regionie w zakresie działań na rzecz edukacji. Jest opiekunką Studenckiego Koła Naukowego Terapii Zajęciowej, aktywizowała studentów, do uczestniczenia w 8 konferencjach naukowych, w 2 przypadkach wspólnie ze studentami opracowała artykuły do publikacji. Była promotorką 156 prac magisterskich, 242 licencjackich, 46 podyplomowych, jest odpowiedzialna za opiekę dydaktyczną 12 doktorantów.

Podnoszenie kwalifikacji

Ukończyła kilka trzyletnich studiów podyplomowych w tym: *Organizacja i zarządzanie placówką oświatową i pomocy społecznej, Przygotowanie pedagogiczne i metodyczne do nauczania języka angielskiego z certyfikatem FCE University of Cambridge, Edukacja, rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną (oligofrenopedagogika)*, uczestniczyła w szkoleniach *Diagnoza w poradnictwie psychologiczno-pedagogicznym* zorganizowanych przez Specjalistyczną Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Gdańsku. Odbyła szkolenia kwalifikacyjne w zakresie posługiwania się wybranymi narzędziami psychologicznymi w praktyce diagnostycznej.

Nagrody i wyróżnienia

Duża aktywność organizacyjna została zauważona przez władze uczelni, otrzymała 9 nagród Rektora za działalność organizacyjną, w tym 3 indywidualne, 2 indywidualne nagrody Rektora związane były z osiągnięciami dydaktycznymi. Otrzymała dwa medale, srebrny medal za długoletnią służbę i Medal Komisji Edukacji Narodowej.

Pełnione funkcje

W latach 2009-2012 pełniła funkcję kierownika Katedry Pedagogiki, od 2012 do 2014 Dydaktyki i Edukacji Szkolnej. W latach 2012-2014 była Zastępcą Dyrektora ds. Kształcenia a od 2015 roku jest prodziekanem ds. Kształcenia.

Podsumowując tę część recenzji, uważam, że Habilitantka posiada w wystarczającym stopniu doświadczenia w prowadzeniu badań naukowych oraz współpracy z zagranicą. Zdecydowanie silną stroną Habilitanki jest aktywność dydaktyczna obejmująca tworzenie programów edukacyjnych oraz koordynowanie ich realizacją, znacząca jest także jej opieka nad studentami oraz popularyzowanie nauki w środowisku lokalnym.

Konkluzja

Na podstawie przeprowadzonej analizy osiągnięć naukowych dr Agnieszki Hłobil ze szczególnym uwzględnieniem cyklu publikacji pt. *Szkoła miejscem doświadczenia aktywności przez uczniów – od kreacjonizmu pedagogicznego nauczyciela do samodzielności i twórczości uczniów, od idei do praktyki edukacyjnej*, zgłoszonego jako główne osiągnięcie naukowe oraz pozostałych osiągnięć naukowych uzyskanych po otrzymaniu stopnia doktora, stwierdzam, że nie wnoszą one istotnego wkładu do dziedziny nauk społecznych, dyscypliny pedagogika.

Podstawy teoretyczne prezentowane w publikacjach najczęściej są kompilacją różnych teorii i koncepcji, nie zawsze właściwie dobrane do tematu i referowanych badań. Przeprowadzone badania mają charakter wtórny, powtarzane są badania przeprowadzone przez innych badaczy lub wcześniej przez Habilitankę, ale nie są to jednak badania replikacyjne. Nieliczne cytowania prac Habilitantki mogą wskazywać na niewielkie zainteresowanie jej badaniami, mogą także mieć związek z publikowaniem artykułów w lokalnych, o niewielkim zasięgu, wydawnictwach, a także brakiem promocji własnych badań na nielicznych konferencjach, w których Kandydatka uczestniczyła. Natomiast Habilitanka jest bardzo aktywna i osiąga sukcesy w zakresie dydaktyki i popularyzowaniu wiedzy w lokalnym środowisku a także w pracy na rzecz uczelni m. in. pełniąc funkcje kierownicze.

Biorą pod uwagę analizę i krytyczne uwagi związane z dorobkiem naukowym oraz aktywność w zakresie opieki naukowej, odbytymi stażami zagranicznymi, działalnością dydaktyczną i organizacyjną, moim zdaniem nie zostały spełnione wymagania określone w art. 26 Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku z późniejszymi zmianami. Uważam, że wniosek jest przedwczesny i wnoszę o odmowę nadania dr Agnieszce Hłobil stopnia doktor habilitowanej nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika.

Toruń 2020-07-23

Wiesława Limont